

HELSINGBORGS KOMMUN
kontaktcenter@helsingborg.se

2023-01-31
1 (20)
Dnr SI 2022:6930

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning av
grundsärskolan vid Västra Berga grundskola
i Helsingborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av Västra Berga grundskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fem områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i *hög utsträckning*, i *flera delar* eller i *låg utsträckning*. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier hos Västra Berga grundskola 1-9 uppfylls i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera elevers kunskapsresultat utifrån, för skolformen, relevanta indikatorer på elevers kunskapsutveckling.

Undervisning

Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt.

Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet

Skolan arbetar i låg utsträckning för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver skapa former för att samla in och analysera underlag som visar elevers uppfattning om trygghet och planera och genomföra åtgärder som grundar sig på analysen.

Bedömning och betyg

Skolan bedriver i flera delar ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver tillsammans med lärare utveckla former för kontinuerliga och framåtsyftande återkopplingar till eleverna gällande deras kunskapsutveckling i förhållande till kriterier för bedömning och betyg.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i låg utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla ett mer aktivt och riktat stöd till rektorn utifrån en förbättrad kunskap om verksamhetens resultat, förutsättningar och behov.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 28 augusti 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:6930) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

Utbildningens utformning och syfte: 1 kap. 4, 5, 9–10 §§ skollagen (2010:800).

Rektors pedagogiska ansvar och ansvar för inre organisation och för personalen: 2 kap. 9–10 och 34 §§ skollagen.

Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå: 4 kap. 4–7 §§ skollagen.

Rektorns ansvar för att tillhandahålla flexibel, tidsenlig och tillgänglig utbildning: 11 kap. 2-3, 5, 8, 13 § skollagen.

Läroplan för grundskolan (Lgrsär22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektor leder och styr i flera delar skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation men utvecklingsområden finns.

Granskningen visar att rektorn har en god kännedom om undervisningens och utbildningens kvalitet och planerar för relevanta förbättringsåtgärder. Rektorn organiserar det pedagogiska arbetet med syftet att lärmiljön ska bli tillgänglig och i viss utsträckning för att möjliggöra en flexibilitet i undervisningen. Rektorn arbetar även för att lärare och övrig personal ska ha den kompetens som krävs. Emellertid har rektor inte en tydlig bild av elevers och klassers kunskapsutveckling samt trygghetsresultat över tid.

Rektorn gör bedömningar av undervisningens kvalitet och planerar för relevanta förbättringsåtgärder

Granskningen visar att rektorn har en god kännedom om undervisningens och utbildningens kvalitet. Av intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsopersonal, elevassistenter samt av inkommen dokumentation framgår att rektorn följer upp undervisningens genomförande genom regelbundna möten, samtal och avstämningar med lärare och nyckelpersoner i verksamheten. Enligt lärare tar rektor in en terminsplanering inför varje termin och informerar sig kring deras arbete. Det framgår emellertid också i intervju med rektorn, lärare och elevassistenter att alla klasser inte haft regelbundna besök av rektorn.

Av intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att rektorn utifrån sina analyser identifierat att det finns behov av specialpedagogisk kompetens på skolan. Hen har därför frilagt en av lärarna, som är behörig specialpedagog, en dag i veckan och gett denne ett uppdrag som koordinator som en del av elevhälsoteamet. I uppdraget för denne ingår att göra verksamhetsbesök, observera lektioner och handleda personalen i syfte att säkerställa att skolans mål med undervisningen uppfylls.

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet

Rektorn organiserar det pedagogiska arbetet med syftet att lärmiljön ska bli tillgänglig och möjliggör till viss del flexibilitet i undervisningen. Det framgår av intervjuer med lärarna att de involveras i uppföljning av de förutsättningar som skolans lokaler ger och diskussioner kring hur de bäst kan nyttjas. Lärare ger en bild av att rektorn lyssnar på flera av deras synpunkter och att rektorn försöker anpassa verksamheten utifrån skolans befintliga lokaler. Exempelvis har personalen och rektorn tillsammans pratat om att någon klass, beroende på antalet elever, flyttat till annat klassrum där ett tillhörande rum delvis gjorts om till grupprum och diskussioner har även skett kring hur klassrummen ska möbleras. Vidare möjliggör rektor viss flexibilitet för elevernas undervisning. Av intervjuerna framgår att rektorn arbetar för att utbildningen ska ge eleverna möjlighet att få utmaningar i undervisningen. Lärare och elevhälsa att strukturen finns på skolan för de elever som hade behövt läsa något ämne inom ämnen- eller ämnesområden alternativt ämne på grundskolan och att det funnits elever som gjort detta tidigare. Emellertid finns nu ingen elev som läser en blandning av ämnen- och ämnesområden även om enskilda lärare uppmärksammat att så hade kunnat ske för någon elev på skolan. Det finns heller ingen elev som läser mot grundskolans ämnen trots att lärare uppmärksammat att det finns någon elev nu som hade gagnats av det. Något som dock framkommer i intervjun med elevassistenter och

elever är att det är planerat att ett par elever som läser ämnen ska vara med under en dag i grundskolan för att prova på hur det fungerar. I intervjun med rektorn framkommer att hen sett att fokus på samarbetena mellan grundsärskola och grundskola avstannat under och efter pandemin.

Granskningen visar att rektorn arbetar för att lärare och övrig personal ska ha den kompetens som krävs. Det framgår av intervjuer att rektorn planerar och genomför kompetenshöjande insatser för att möta större delen av de behov som personalen har, exempelvis genom att via huvudman kontinuerligt erbjuda kurser för tecken eller kompetenslyft för assistenter. Det finns en tydlig organisation för samverkan mellan lärare, som har hela sin tjänst på särskolan, och assistenter genom veckovisa planeringsmöten. Därutöver har lärare tillfällen för gemensamt kollegialt lärande varje vecka med en indelning mellan de lärare som undervisar i ämnen och de som undervisar i ämnesområden. Kommunala nätverksträffar med fokus på implementering av nya läroplanen sker just nu fyra gånger per termin för samtliga lärare på särskolan varav de praktisk- estetiska lärarna på ett organiserat sätt medverkar vid vissa tillfällen.

Avsaknad av analys kring elevernas kunskapsutveckling samt upplevelse av trygghet

Rektor har inte en tydlig bild av elevers och klassers kunskapsutveckling över tid. Det framgår av intervjuer med rektorn och lärare att rektorn ser till att lärare genomför bedömningar i ett digitalt system två gånger per termin. Där ska lärare markera hur långt eleverna har nått kunskapsmässigt. Lärare använder flera olika former för dokumentation av sina bedömningar och registrerar sedan elevresultaten i det digitala systemet. I intervjuer med rektor och lärare framgår det att bedömning diskuteras på individnivå främst lärare emellan men rektor berättar att underlaget som finns i den digitala plattformen inte används i någon form av diskussion eller analys. Rektor har sett behovet av att diskutera elevernas kunskapsutveckling på gruppnivå och delvis påbörjat åtgärder. Rektorn ska nu, tillsammans med lärare för både ämnen och ämnesområden, medverka vid så kallade analysmöten där en träff skett under höstterminen och fler möten är inplanerade under läsåret. Formerna för och innehållet i dessa mötesforum är emellertid ännu inte helt fastställda vid granskningens datum.

Vidare visar granskningen att det saknas underlag gällande elevers upplevelse av trygghet som möjliggör analys. Rektor, elevhälsoteam, lärare och assistenter menar i intervjun att eleverna är trygga på skolan och att det syns via elevers uppträdande i skolan samt via föräldrars kontakt med skolan. Emellertid framgår det i intervjuerna

att det saknas underlag för hur det ser ut gruppvis på skolan och rektor kan därför inte systematiskt följa upp elevernas upplevelse av trygghet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera elevers kunskapsresultat utifrån, för skolformen, relevanta indikatorer på elevers kunskapsutveckling.

Skolinspektionens granskning visar att rektor har möjlighet att ta del av elevers kunskapsresultat via lärares digitalt inrapporterade kunskapsbedömningar. Underlagen analyseras dock inte och följs heller inte upp för diskussion på klassnivå och enligt lärare samtalar rektor heller inte med dem om de inrapporterade resultaten i den digitala plattformen.

Enligt 4 kap. 4 §, ska planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Det är rektor som ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Det framgår vidare av 4 kap. 5 § att inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Enligt 4 kap. 6 § ska det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras. Det framgår även av Läroplan för grundskolan (Lgrsär22), kap 2.8 Rektorns ansvar, att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna

Skolinspektionen rekommenderar att rektor försäkrar sig om att de kunskapsresultat som lärare rapporterar in kan ligga till grund för att rektor på sikt ska kunna se mönster över tid eller göra jämförelser mellan olika klasser, samt använda underlagen i kombination med lektionsobservationer för att samtala med lärare om undervisningen. På så sätt kan rektor vid behov sätta in relevanta åtgärder för att utveckla lärares arbete, så att det möter elevernas behov och ger dem förutsättningar att kunna utvecklas så långt som möjligt. Rektor bör också ta stöd av huvudmannen i arbetet, exempelvis genom att föra den här typen av samtal i den rektorsgrupp för sarskolerektorer som leds av personal inom förvaltningen.

Undervisning

Författningsstöd

Utbildningens syfte: 1 kap. 4 § skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Grundsärskolans utformning och syfte: 11 kap. 2, 6 och 11 §§ skollagen.

Strukturerad undervisning: 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1

Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8

Rektorns ansvar och 3. Kursplaner.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Granskningen visar att undervisningen är varierad och eleverna får jobba på sin kunskapsnivå. Undervisningen är också på många sätt strukturerad på ett sätt som möter respektive elevgrupps behov. De flesta lektioner innehåller mål och syfte och elever får ett aktivt stöd för att de ska kunna ta till sig uppgifterna samt bibehålla sitt engagemang med hjälp av viss variation av hjälpmedel.

Undervisningen är varierad och stimulerande med en tydlig struktur

Granskningen visar att undervisningen är varierad och att eleverna får arbeta på sin kunskapsnivå. Av observationer och intervjuer med rektorn, lärare och elevassistenter framgår att eleverna på olika sätt jobbar med uppgifter utifrån sina förutsättningar. I några klasser använder man pärmar som är färgmarkerade i olika nivåer där eleverna kan välja uppgift men där läraren väljer nivå. I en annan klass har eleverna i vissa ämnen egna personliga korgar med olika nivåer, där en del elever har tre olika uppgifter medan andra elever har fem olika uppgifter. Lärarna som jobbar på detta sätt menar att målet är att eleverna ska bli mer självständig genom detta arbetssätt. Lärare varierar sin undervisning inom det temat de undervisar i. Det kan vara allt från att skapa något med händerna eller till att göra ett besök utanför klassrummet där undervisningen är kopplad till det aktuella temat.

Undervisningen är på många sätt strukturerad på ett sätt som möter respektive elevgrupps behov. Utifrån intervju med lärare och elevassistenter samt lektionsobservationer framgår att lektioner omfattar gemensam start och avslut och att de även innehåller flera för eleverna välkända arbetsformer och moment. Ett

exempel på välkänd struktur är de gemensamma samlingarna som inleder varje dag där lärarna och eleverna tillsammans går igenom vilka som är i skolan idag och samtalar kring dagens datum. Även lektioners struktur framgår i huvudsak genomgående framme vid klassrummets tavla med tider för vad som händer under hela skoldagen. I flera klasser används bildstöd på tavlan utifrån vad eleverna ska lära sig under dagen. Lärare och assistenter berättar i intervju att de flesta lärarna jobbar med att både förklara mål och syfte med lektionen och att de flesta är tydliga med de mål och de syften som hör till det tema som klassen jobbar med, vilket också blir tydligt under lektionsobservationer.

Det framgår av intervjuer med lärare, elevassistenter och elever att fokus från skolans sida är att eleverna inte bara ska interagera med vuxna. Lärare och assistenter lägger därför in moment i undervisningen som syftar till att eleverna ska närma sig varandra. Formerna skiljer sig åt beroende på elevernas förmåga, i vissa klasser handlar det om att få eleverna att känna att de är en grupp medan eleverna i andra grupper kan interagera kring arbetsuppgifter eller via olika spel och i vissa fall även genomföra grupparbete med stöd av personal.

Elever ges ett aktivt lärarstöd

I såväl observationer som intervjuer framgår att lärare och assistenter ger elever ett aktivt stöd för att de ska kunna ta till sig uppgifterna och bibehålla sitt engagemang. Lärare och assistenter jobbar aktivt med frågor till eleverna för att leda eleverna vidare och få eleverna att själva reflektera. I intervjuer och lektionsobservationer framkommer att både lärare och assistenter tänker på att uppgifterna ska ligga på rätt nivå så att själva uppgiften varken blir för lätt eller för svår. Det framkommer även att lärare är uppmärksamma på att uppgifter kan behöva ändras från en dag till en annan beroende på vilken dagsform eleven har. Vidare tar lärare en instruktion i taget och visar tydligt via bilder och förklaringar för att på så sätt få med sig alla elever. Att ta tillvara på lärandet även utanför lektionen, såsom att äta i matsalen tillsammans eller att under idrottslektionen diskutera kring det de lärde sig på föregående lektion, är något som både lärare och assistenter framhåller att de gör som en viktig del av lärandet.

Det framgår även att personalen använder sig av en viss variation av hjälpmedel för att eleverna ska kunna ta till sig undervisningen. En typ av hjälpmedel som alla klasser har i olika omfattning är varierande former av bildstöd för eleverna. Det består främst av bilder på tavlan kring vad som ska hända under skoldagen. Bilder kan också användas för att få eleverna att komma ihåg vad de gjort under temat eller för att skapa sitt

individuella schema över vad som ska göras under dagen. Tecken används också av flera lärare och de anpassar till eleverna om de främst behöver bildstöd, teckenstöd eller både och. Det som flera lärare efterfrågar är olika redskap för att få eleverna att lättare kunna uttrycka sig i skrift. Nu finns program som elever efterfrågar när de arbetar med datorer men då måste lärare låna ut sina egna datorer eftersom dessa program endast finns på dem.

Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet

Författningsstöd

Utbildningens utformning och syfte samt hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4–5 och 10 §§ skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Trygghet och målinriktat arbete mot kränkande behandling: 5 kap. 3 §, 6 kap. 6–8 §§ skollagen.

Grundsärskolans syfte: 11 kap. 2 § skollagen.

Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i låg utsträckning för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Granskningen visar att lärare planerar och genomför aktiviteter för att eleverna ska bli deltagande i samhällslivet men att studie- och yrkesvägledare (SYV) inte ingår i det arbetet. Granskningen visar att eleverna i viss utsträckning använder digital utrustning i undervisningen, men att en likvärdighet mellan grupper och långsiktig planering för skolan saknas. Det finns inte heller ett planerat arbete för att motverka att elevers studie- och yrkesval begränsas utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Lärare planerar för att eleverna på flera sätt ska bli aktiva i samhället men studie- och yrkesvägledare ingår inte

Granskningen visar att lärare planerar och genomför aktiviteter för att främja elevernas deltagande i samhällslivet men att studie- och yrkesvägledare (SYV) inte ingår i det arbetet. Det framgår av intervjuer med lärare, elevassistenter och rektor att lärarna aktivt använder sig av det som finns i närområdet när de genomför

undervisningen. Elever har varit på ett möbelvaruhus och låtsats handla möbler, varit på teater och museer och tittat på Helsingörsbåtarna inom temat de haft kring Danmark. Elever har även varit i den lokala matbutiken och räknat på vad olika matvaror kostar. Vidare har elever besökt återvinningscentral kopplat till NO-undervisning. Elever har också varit på andra kortare utflykter i närområdet. Miljöverkstaden, som är en del av kommunens stöd till skolor, kopplas in i tema kring el och elsäkerhet och besöker då skolan. Elevgrupper besöker kulturhuset i kommunen och skolan får också besök därifrån. Lärare, assistenter, EHT och rektor är överens om bilden att SYV:s roll på skolan endast är fokuserad på gymnasievalet och inte på elevers deltagande i samhällslivet. I intervjuerna framgår att eleverna på skolan inte har, och aldrig haft, någon organiserad verksamhet kring den praktiska yrkeslivsorienteringen (prao), utan att elevernas deltagande i prao är beroende av att en enskild lärare engagerat sig och skaffat fram prao-platser till enstaka elever. Inför detta läsår har detta uppmärksammats av både rektor och lärare och det sker nu samtal kring prao-verksamhet under högstadietiden i rektorsgruppen centralt tillsammans med representant från huvudman.

Granskningen visar att eleverna använder digital utrustning i undervisningen, men att det saknas ett systematiskt arbete från skolans sida kring elevers användande av Internet för att främja elevernas sociala delaktighet i samhället. Regelbundet får eleverna på skolan ta del av digitala verktyg i undervisningen. I vissa grupper använder elever surfplattor för att ta foton under utflykter som sedan ibland används i undervisningen på interaktiv tavla i klassrummet eller genom att eget tal läggs till bilderna. Andra delar av arbetet kan vara att använda datorer som skrivverktyg och att på olika sätt jobba med källor även om detta skiljer sig åt mellan klasserna beroende på elevers förmåga. I granskningen framkommer att källkritik tas upp via skolämnen. Lärarna tar dock sällan upp användandet av Internet i undervisningen förutom på förekommen anledning. Om assistenter eller lärare uppmärksammar någon problematik kring klassens internetanvändning så tar lärarna upp det i klassen och eventuellt också på EHT-möten. EHT kan då på lärares initiativ både prata med elever och handleda lärare.

Granskningen visar att det inte finns ett planerat arbete för att motverka att elevers studie- och yrkesval begränsas utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Lärare berättar att de endast tar upp frågan på förekommen anledning, till exempel om det kommer upp i samband med arbetsområdet kring yrken. I intervjuer med rektor, EHT och assistenter framkommer också att det inte föreligger något systematiskt arbete med detta perspektiv. Rektor berättar att en studiedag i höst är vikt för

kompetensutveckling på tema jämställdhet men intervjuer med lärare visar att det är otydligt vad studiedagen ska handla om mer än att den ska handla om jämställdhet.

Det saknas ett övergripande arbete kring elevernas trygghet

Granskningen visar att lärarna och assistenterna arbetar aktivt för att skapa trygghet för eleverna, men att det saknas ett gemensamt systematiskt trygghetsarbete på skolan. Det framgår av intervjuer med lärare, assistenter och EHT att trygghetsarbetet endast bygger på och utgår från personalens kännedom om de enskilda eleverna. I både utvecklingssamtal, som sedan kan gå vidare till EHT, och i hälsosamtal via EHT tas elevers trygghet upp men detta material används inte för att få en övergripande bild. Det genomförs inte heller några trygghets- eller trivselenkäter på skolan där eleverna får svara på frågor om hur de upplever tryggheten på skolan.

Granskningen visar vidare att lärarna och assistenterna i viss mån skapar möjlighet till gemenskap utanför den egna gruppen. I intervjun med lärare och assistenter framgår att den främsta delen av det sociala utbytet mellan olika grupper sker spontant på raster och att det finns en grundläggande förståelse för olika grupper på skolan. Det framgår också att särskolans utspridda klassrum i lokalerna kan främja arbetet med att få eleverna att vara en del av skolan men förutom vissa skolgemensamma aktiviteter som finns, exempelvis skoljogg och mångkamp, har eleverna inget aktivt lärarlett utbyte med andra klasser på skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver skapa former för att samla in och analysera underlag som visar elevers uppfattning om trygghet och planera och genomföra åtgärder som grundar sig på analysen.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna arbetar aktivt för att de enskilda eleverna ska vara trygga under skoldagen, men att skolan inte har något gemensamt främjande eller förebyggande arbete som grundar sig på en kartläggning av elevernas upplevelse av trygghet. Samtidigt visar granskningen att lärarna och assistenterna har såväl ett brett underlag som stor kännedom om eleverna som inte används som underlag för ett gemensamt arbete.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Enligt läroplanen för grundsärskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn på ett systematiskt vis undersöker elevers upplevelse av trygghet, exempelvis genom särskoleanpassade enkäter. Med fördel kan också Skolinspektionens skolenkät för vårdnadshavare användas som en del i detta. Vidare kan rektorn systematisk samla in och dokumentera lärares och elevassistenters erfarenheter och kunskaper om vilka delar av utbildningen och skolmiljön som elever upplever som trygg respektive otrygg. Genom att använda de underlag som tagits fram genom metoder som är beprövade av lärarna och som också används kontinuerligt under läsåret ökar möjligheten att de visar relevanta resultat. Det samlade underlaget kan sedan användas för att leta efter eventuella mönster och därefter bilda grund för att gemensamt ta fram åtgärder för att både främja tryggheten och förebygga otrygghet.

Bedömning och betyg

Författningsstöd

Likvärdig utbildning och rektors ansvar: 1 kap. 9 §, 2 kap. 9 och 10 §§ skollagen.

Elevens utveckling mot målen och arbete med extra anpassningar och särskilt stöd: 3 kap. 3, 5 och 7 §§ skollagen.

Grundsärskolans utformning och syfte: 11 kap. 2, 3, 5 och 11 skollagen.

Utvecklingssamtal och individuell studieplan: 11 kap. 15–16 a §§ skollagen.

Betygssättning: 11 kap. 17, 19–23 §§ skollagen.

Bedömningsstöd: 10 kap. 11 § skolförordningen.

Lgrsär22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg och 2.8 Rektorns ansvar.

Betygssättning och gymnasiesärskolebevis efter nationellt program: 18 kap. 22–24 och 26–26 a §§, 8 kap. 22 a–22 c §§ gymnasieförordningen.

Lgys11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, 2.1 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv, 2.5 Bedömning och betyg och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan bedriver i flera delar ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att lärarna fortlöpande bedömer elevernas progression i ämnena och till viss del ger återkoppling till eleverna men att det görs på olika sätt och i olika omfattning. Lärarna som undervisar all sin tid på grundsärskolan för kontinuerligt diskussioner med varandra kring bedömning.

Lärarna bedömer systematiskt elevernas utveckling i ämnena men återkoppling till eleverna sker i begränsad omfattning

Granskningen visar att lärarna fortlöpande bedömer elevernas progression i ämnena, och till viss del ger återkoppling till eleverna men att det görs på olika sätt och i olika omfattning. Intervjuer med lärare och assistenter visar att dokumentation av elevers kunskapsutveckling sker på ett systematiskt sätt. Denna dokumentation sker i många fall i samarbete mellan lärare och assistent och dokumenteras via egna anteckningar eller direkt i digital plattform. Flera lärare berättar att eleverna haft eller har mål uppsatta på sina respektive arbetsplatser där även en lärare jobbar med bilder med en gubbe som springer mot målet där eleven själv via en lös pil markerar hur långt hen kommit mot det målet. Flera lärare betonar också att de försöker förklara vad eleven klarat av men att mycket av det arbetet görs vid utvecklingssamtalet. Flera lärare betonar att de kontinuerligt ger elever mycket beröm för det som eleverna klarar av men att eleverna endast får återkoppling på det de gör när eleverna visar att de kan något. De kunskapsmässiga bedömningarna i den digitala plattformen sker organiserat två gånger per termin då lärare markerar hur det går för eleverna. I intervju med flertalet lärare framkommer att de nu bedömer mer än tidigare och har en bättre rutin kring detta men att det saknas rutiner för den fortlöpande återkopplingen till eleverna kring hur det går för dem i de olika ämnena. Den återkopplingen sker huvudsakligen vid utvecklingssamtal.

Intervjuer med lärare visar att lärare som undervisar all sin tid i grundsärskolan kontinuerligt för diskussioner med varandra kring bedömning. Dessa diskussioner kring bedömning sker i arbetslagsmöten då lärarna delar upp sig i två grupper beroende på om de undervisar i ämnen eller ämnesområden och där de kontinuerligt samtalar kring elevernas prestationer. Liknande samtal förs även under detta läsår i de kommunala nätverksträffarna där lärare från de olika grundsärskolorna träffas fyra gånger per termin för att implementera nya läroplanen Lgrsär22 samt diskutera bedömning. Gällande de lärare som undervisar i praktiskestetiska ämnen och inte har all sin tid på särskolan så sker det även nätverksträffar för dem där de organiserat under läsåret delar sin tid mellan att medverka i grundskolans respektive särskolans träffar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver tillsammans med lärare utveckla former för kontinuerliga och framåtsyftande återkopplingar till eleverna gällande deras kunskapsutveckling i förhållande till kriterier för bedömning och betyg.

Skolinspektionens granskning visar att det på skolan saknas en systematik kring återkoppling till eleverna om deras kunskapsutveckling.

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas. En likvärdig utbildning innefattar även att elever bedöms på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Vidare framgår av 2 kap. 9 § skollagen att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt Lgrsär22 har rektorn ansvaret för att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Bedömningen av elevernas kunskapsutveckling och progression är ett viktigt redskap för att kunna utvärdera undervisningen.¹ Utifrån bilden av vad eleverna kunnat visa för kunskaper och hur de mottagit lärarens återkoppling ska läraren göra nödvändiga anpassningar i sin undervisning för att stärka elevernas kunskapsutveckling.²

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn och lärare inleder en strukturerad pedagogisk diskussion om vad lärare bedömer i vilka undervisningssituationer, hur de kan återkoppla till eleverna och hur de därefter kan anpassa undervisningen. Sådana diskussioner kan förslagsvis äga rum inom ramen för de pedagogiska forum som skolan redan har inrättat. Exempel på material att använda är Specialpedagogiska skolmyndighetens studiepaket för ämnesområden³ ämnat för kollegialt lärande, där

¹ Skolverket (2013), *Bedömning för lärande – ett stödmaterial om kunskapsbedömning i gymnasieskolan*.

² Skolverket (2011), *Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter*.

³ Specialpedagogiska skolmyndigheten (2022) <https://www.spsm.se/studiepaket-amnesomraden/>

bedömning utgör ett moment samt Skolverkets material "Bedömning för lärande" (2015) och "Att planera, bedöma och ge återkoppling"⁴, som i reviderad version blir tillgängligt i början av 2023.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

Huvudmannens ansvar att för en likvärdig utbildning som uppfyller syftet och tar hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4 och 9–10 §§, 2 kap. 8–8 a §§ skollagen.

Kompetens för rektor, lärare och elevhälsa: 2 kap. 11–13, 18, 25 och 29 §§ skollagen (undantag finns i 2 kap. 11 §§ Förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

Ansvar för kompetensutveckling, flexibilitet, lokaler och utrustning: 2 kap. 34–36 §§, 11 kap. 2 och 5 §§ skollagen.

Systematiskt kvalitetsarbete huvudmannanivå: 4 kap. 3 och 8 §§ skollagen.

Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, - Skolans uppdrag och - Varje skolas utveckling, 2.2 Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen stödjer i låg utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att huvudmannen inte genomför några självständiga bedömningar av verksamhetens kvalitet vid Västra Berga grundskola och att det stöd som huvudmannen tillhandahåller inte är specifikt anpassat för skolformen. Skolinspektionens bedömning grundar sig också i att huvudmannen endast till en viss del möjliggör samverkan mellan skolformer. Huvudmannen bedriver inte heller något aktivt arbete för att underlätta kontakter med det omgivande samhället. Granskningen visar dock att huvudmannen har identifierat vissa utvecklingsbehov i sitt arbete med att följa upp och stödja skolenheten, och även påbörjat ett visst utvecklingsarbete.

⁴ Skolverket (2021) <https://www.skolverket.se/publikationsserier/ovrigt-material/2021/att-planera-bedoma-och-ge-aterkoppling?id=7824>

Självständig aktör, långsiktighet och systematik

Granskningen visar att huvudmannen i nuläget inte genomför någon bred uppföljning eller gör en självständig bedömning av resultaten vid Västra Berga grundskola, men att huvudmannen däremot har identifierat ett behov av att utveckla sin uppföljning och har påbörjat ett arbete kring det. Av inkommen dokumentation och intervjuer med representanter för huvudmannen framgår att huvudmannen har tillgång till betyg och kunskapsresultat som lärare rapporterar in i det digitala systemet men uppgifterna analyseras inte. Tre gånger per läsår följer huvudmannen upp skolenhetens arbete utifrån olika delar av läroplansuppdragen genom verksamhetsdialoger mellan verksamhetschefen och rektorn. Inför dessa dialoger kontrollerar verksamhetschefen också resultat i det digitala systemet och tar del av den beskrivning rektor har gjort i kvalitetsrapporten. Dialogerna sker på skolan och omfattar även besök i verksamheten. Vid dessa tillfällen fokuserar emellertid dialogen på hur arbetet som helhet bedrivs på rektorns två skolenheter, och inte med fokus på just grundskolan. Parallellt genomförs också en verksamhetsdialog i den rektorsgrupp som huvudmannen organiserar för särskolans rektorer, för att prata om målen inför kommande läsår och vad som är i fokus utifrån behoven som finns. Enligt rektorn är det via dessa möten som förvaltningen följer upp verksamheten. Huvudmannen uppger att man lagt till heldagstillfällen för att lyfta mer strategiska och långsiktiga frågor, för att kunna gå på djupet kring utmaningar och få en bättre kunskapsbild. I huvudmannens utkast till kvalitetsrapport ingår endast ett kort avsnitt om grundskolan, som sammanfattar läget för alla grundskoleenheter sammantaget. Det framgår dock av intervjuer att huvudmannen har påbörjat ett arbete för att utveckla uppföljningen av grundskolans verksamhet, genom att ta fram kriterier för att bedöma verksamhetens kvalitet, men att de ännu inte kommit så långt att de har identifierat några relevanta kriterier. Härtill framkommer att nämndens politiker informerar sig om verksamheten genom att skolan besöks av kontaktpolitiker.

Vidare framgår att i samband med en av de tre verksamhetsdialogerna följer huvudmannen upp skolenhetens arbete med normer, värden och trygghet, dock inte med utgångspunkt i elevers upplevda trygghet. Det framgår att den skolenkät som genomförs i kommunen inte omfattar eleverna i grundskolan och rektor betonar att huvudmannen inte frågar elever i grundskolan trots att rektorsgruppen för särskolan tagit upp detta problem i flera år. Däremot framkommer att huvudmannen följer upp ärenden som rör kränkande behandling och eventuella klagomål och för en dialog med rektorn. Vidare för huvudmannen diskussioner om hur de framöver ska följa upp tryggheten bland elever i grundskolan. Det framgår även att ett nytt system för att följa upp kränkingsärenden och elevers upplevda trygghet ska

implementeras i samtliga av huvudmannens grund- och grundsärskolor under vårterminen 2023.

Det framgår av intervjuer att den bild som huvudmannen ger av verksamheten till stora delar är överensstämmande med den bild som förmedlas av rektorn och skolans personal. I intervju med rektor menar hen att skolan under de senaste åren gått från ett starkt omsorgstänk till ett större kunskapstänk. Denna uppfattning delar också huvudman och menar att Skolverkets samverkan kring bästa skola, som inleddes 2016-2017, har bidragit till att ett större fokus satts på undervisningen. Huvudman menar också, precis som rektorn, att det fortsatt finns utmaningar med att gå från fokus på omsorg till lärande och att detta gäller generellt för alla särskolor. För att skapa samsyn och stärka likvärdigheten i skolenheters arbete har elevassistenterna fått gemensam kompetensutveckling av kommunens psykologer, dock inte under innevarande läsår. Vissa utbildningsinsatser ges även av den centrala elevhälsan, när ett behov föreligger och rektorn efterfrågar det, däribland tecken som stöd. Huvudmannen avser att samverka med HR-avdelningen för att se över hur lärare kan fortbilda sig för att nå behörighet för skolformen, som ett sätt att säkerställa behörighet för framtiden.

Behovsanpassat stöd till rektorn och skolenheten

Granskningen visar att huvudmannen genom sin organisation erbjuder ett visst stöd till rektorn, men att stödet inte utgår ifrån en välgrundad analys av verksamheten och inte heller är specifikt anpassat till skolformen. Av inkommen dokumentation och intervjuer framgår att huvudmannen organiserar nätverksmöten för särskolans rektorer, där även verksamhetschefen medverkar. Beroende på vilka frågor som lyfts så kan olika funktioner inom huvudmannens organisation delta. Häri ingår bland annat också ett arbete för att stödja varandra i arbetet med att planera utbildningen. Samtidigt menar rektorn, som har varit ansvarig för skolenheten i cirka sju år, att det i den centrala elevhälsan och på pedagogiskt center saknas kompetens för särskolan. Representanter för huvudmannen beskriver också att det inom pedagogiskt center, som driver kompetensutvecklingsinsatser och som har ett särskilt uppdrag relaterat till läroplansuppdraget, saknas specifik kunskap om särskolan. Vidare har det förekommit en osäkerhet och saknats kunskap om frågor som exempelvis rör särskilt stöd i särskolan. Huvudmannen har emellertid nyligen anställt specialpedagogisk personal vid den centrala elevhälsan med kompetens inom skolformen.

Av granskningen framgår slutligen att huvudmannen till en viss del möjliggör samverkan mellan skolformer, men att de inte bedriver något aktivt arbete för att främja kontakter med det omgivande samhället. Det framgår av intervjuer att

huvudmannen genom sin placering av grundsärskolor i anslutning till grundskolor, med en gemensam skolledning, ser att det främjar en naturlig samverkan. Inom projekten för skapande skola försöker de även inkludera sarskolan. Vidare främjar det övergripande utbildnings- och samverkansarbetet avseende Lgrsär22, som huvudmannen anordnar, en viss samverkan mellan personal vid de olika grundsärskoleenheterna. Några insatser eller specifika aktiviteter för att stötta skolenhetens samverkan med det omgivande samhället genomför dock inte huvudmannen. Det framgår likväl att huvudmannen, liksom skolenheten, har identifierat att det föreligger ett utvecklingsbehov för att möjliggöra prao för eleverna vid Västra Berga grundsärskola. Representanter för huvudmannen berättar att det pågår ett arbete där den centrala studie- och yrkesvägledaren träffar rektorerna för grundsärskolorna för att ta fram strategier för arbetet med prao. Vidare har ett behov av att utveckla den studie- och yrkesvägledande funktionen kopplad till sarskolans verksamhet identifierats.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla ett mer aktivt och riktat stöd till rektorn utifrån en förbättrad kunskap om verksamhetens resultat, förutsättningar och behov.

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannen erbjuder ett visst stöd till rektorn, genom sin organisering, men att stödet inte utgår från en bred kunskap om verksamheten och är specifikt anpassat. Däremot har huvudmannen identifierat ett behov av att stötta verksamheten i att utveckla arbetet med prao-möjligheter. Huvudmannen har också identifierat ett behov av att utveckla sitt arbete med att följa upp och bedöma verksamhetens kvalitet, vilket är en viktig förutsättning för att huvudmannen ska kunna fullfölja sitt uppdrag som ytterst ansvarig för verksamheten och kunna ge ett riktat stöd.

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I regeringens proposition (2009/10:165) framhålls att det delade ansvaret mellan huvudman och rektor förutsätter en kontinuerlig dialog mellan dessa parter, med uppföljning, utvärdering och rapportering av beslut.

Skolinspektionen rekommenderar att huvudmannen initialt ger stöd till rektorn i arbetet med att utveckla former för en uppföljning av verksamhetens resultat på skolenhetsnivå. Häri ingår att huvudmannen tillsammans med rektorn ser över vilka

resultat rektorn behöver följa upp och även ser över de mallar som tillhandahålls till rektorn. Genom att rektorn utvecklar uppföljningen på skolenhetsnivå får också huvudmannen tillgång till relevanta underlag. Tillsammans med de kriterier som huvudmannen arbetar med att ta fram kan dessa underlag utgöra en god grund för huvudmannens självständiga analyser och riktade stödinsatser. Huvudmannen kan också kartlägga vilka ytterligare behov av stöd till rektorn och verksamheten som föreligger, exempelvis avseende skolformsspecifika frågor. Detta arbete kan med fördel ingå som en del av de kvalitetsdialoger som genomförs, som ett led i att ytterligare synliggöra grundsärskolan. Skolinspektionen föreslår också att huvudmannen fullföljer och framöver följer upp hur arbetet gällande redan kända utmaningar, såsom möjlighet till prao och tillgång till studie- och yrkesvägledning, fortlöper och även för en dialog med rektorn om vilket stöd från den centrala elevhälsan och från pedagogiskt center som rektor efterfrågar.

På Skolinspektionens vägnar

2023-01-31

2023-01-31

X

Anna Sundman Marknäs

Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X

Fredrik Joneman

Fredrik Joneman

Föredragande

Signerat av: Fredrik Joneman

I handläggningen av ärendet har även Lena Osvaldsson och Therése Mineur medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Åtta lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med elevassistenter.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen.
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden, respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder och styr rektorn skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning, analys och förbättringsåtgärder och hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt? I detta område granskas om undervisningen är varierad och stimulerande samt om den är strukturerad.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet? I detta område granskas hur skolan arbetar med social delaktighet och att skapa trygghet.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning bedrivs ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens? I detta område granskas hur skolan arbetar med fortlöpande bedömning och samverkan i bedömningsarbetet.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning? I detta område granskas huvudmannen som självständig aktör, om det sker ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete, huvudmannens behovsanpassade stöd till rektor och om det sker en samverkan mellan skolformer och det omgivande samhället.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 25-27 oktober 2022. Vidare genomfördes digitala intervjuer med representanter för huvudmannen den 22 november och den 9 december. Besöket genomfördes av Therése Mineur, Lena Osvaldsson och Fredrik Joneman.

Västra Berga grundsärskola är en 1-9 skola som byggnadsmässigt är integrerad med grundskola F-9. Västra Berga grundsärskola leds av en rektor som även är rektor för grundskolan. Läsåret 22/23 är det sammanlagt 65 elever varav 25 läser ämnesområden och 40 som läser ämnen.